

NAPOVED INTEGRALNE SERIJE:

S pametno integracijo do trajnostnega razvoja

V čedalje večji meri se soočamo z mnogoterimi, raznolikimi izzivi – od svetovnih do evropskih, slovenskih, lokalnih; od podnebnih sprememb do ekonomskih problemov.

Zato je nujen drugačen pogled na svet okrog nas, nov način razmišljanja in delovanja, preseganje kalupov...

Celosten pogled, ki nam bo pomagal, da elemente, ki jih že imamo, vidimo v novi luči, na drugačen in celosten način povežemo, prepletamo, stkemo – PAMETNO INTEGRIRAMO.

Drobce rešitev, ki bodo dobre za vse, imamo pred seboj, živimo z njimi – tu, v Sloveniji in Evropi.

Ker »nič ni tako praktično kot dobra teorija« (Lewin), predstavljamo NAČELA, po katerih je mogoče oblikovati nov, celosten konceptualen okvir; pravzaprav lahko vodijo do različnih teorij.

In ta načela nas lahko pripeljejo do TEORIJE INTEGRALNEGA RAZVOJA avtorjev Ronnieja Lessema in Alexandra Schiefferja.

Praktični primeri njene uporabe z odličnimi praksami (večina iz Slovenije) in novi integralni koncepti bodo sestavljali večino od 100 nadaljevanj v seriji »S pametno integracijo do trajnostnega razvoja«. Objavljali jih bomo v naslednjih nekaj mesecih, praviloma vsak dan od ponedeljka do petka. S pomembnim sporočilom, da je nujno pametno povezati številna prizadevanja in potencialne za trajnostni razvoj v okviru EU.

Med drugim smo pristop integralnih svetov uporabili pri snovanju novega, trajnostnega modela razvoja za našo državo - poimenovali smo ga Integralna zelena Slovenija. Predstavili smo ga v knjigi Integral Green Slovenia (Routledge, 2016), ki smo jo uredili dr. Darja Piciga, prof. Alexander Schieffer in prof. Ronnie Lessem, napisalo pa poleg nas še 42 slovenskih avtorjev. Z Integralno serijo se odzivamo na številne pobude, da bi imeli čimveč gradiv o Integralni zeleni Sloveniji tudi v domačem jeziku.

In integralna zelena pot lahko prispeva tudi k prihodnosti Evrope.

O vsem tem nas bo v prihodnjih mesecih pisalo več deset avtorjev knjige in drugih integralnih mislecev.

Vse to prvič celostno v slovenskem jeziku in edinstveno v svetovnem merilu.

Prijazno vabljeni k prebiranju, razmišljanju in ustvarjalni uporabi!

Dr. Darja Piciga

S pametno integracijo do trajnostnega razvoja – 3. nadaljevanje 24. 1. 2018

3. Britanska kraljica in ekonomska kriza ali

Kako preseči ujetost v eno, ozko ekonomsko paradigmo?

Integralno pot smo pričeli z globalnimi izzivi in trenjem miselnih orehov: pomembno je razmišljati zunaj obstoječega polja, kalupov – »think out-of-the-box«. V 2. nadaljevanju - **Gordijski vozli našega časa: z mečem ali razumom?** – smo se odločili, da gordijskih vozlov našega časa ne bomo sekali, ampak razpletali z razumom. Za globalne izzive je nujna transdisciplinarnost. Ker gre za probleme odprtega tipa, jih je potrebno bolje opredeliti – ključ iščemo v neustreznosti ekonomskega modela.

Angleška kraljica je novembra 2008, ob obisku prestižne London School of Economics, javno zastavila vprašanje ekonomski stroki, zakaj ni znala napovedati ekonomske krize leta 2008. 10. avgusta 2009 je

skupina uglednih ekonomistov Združenega kraljestva¹ v odprtem pismu odgovorila kraljici Elizabeti. Naslednji odlomek iz njihovega pisma je nadvse poučen:

»Prepričani smo, da je ozko usposabljanje ekonomistov, ki se osredotoča na matematične tehnike in gradnjo empirično nenadzorovanih formalnih modelov, glavni vzrok tega neuspeha naše stroke. To pomanjkljivost še povečuje zasledovanje matematične tehnike zaradi nje same, v številnih vodilnih akademskih revijah in univerzitetnih oddelkih ekonomije. Obstaja vrsta presoje, ki jo omogoča ukvarjanje z literaturo in zgodovino, ki pa je ni mogoče ustrezno izraziti v formalnih matematičnih modelih. To je bistven del resnega izobraževanja v ekonomiji, vendar je bil odstranjen iz večine vodilnih diplomskih programov iz ekonomije na svetu, vključno s poglobljenimi ekonomskimi oddelki v Združenem kraljestvu. Modeli in tehnike so pomembni. Vendar glede na zapletenost svetovnega gospodarstva potrebujemo širšo paleto modelov in tehnik, ki jih vodi veliko večje spoštovanje vsebine in veliko več pozornosti zgodovinskim, institucionalnim, psihološkim in drugim zelo pomembnim dejavnikom ... Kot usposobljeni ekonomisti in državljani Združenega kraljestva smo opozorili na te težave, ki pestijo našo stroko. Na žalost se trenutno nahajamo v manjšini.«²

Muhammad Yunus, ugleden ustanovitelj Banke Grameen v Bangladešu in skupaj z njo dobitnik Nobelove nagrade za mir leta 2006³, je nekoč izjavil, da prevladujoča (mainstream) teorija prostega trga trpi zaradi neuspeha konceptualizacije - to je neuspeha zajeti bistvo tega, kaj pomeni biti človek. In prav to so nekateri vodilni ekonomisti Združenega kraljestva priznali v citiranem pismu angleški kraljici. Za Yunusa lahko rečemo, da je pri reševanju problema revščine s politiko mikrokreditov in socialnega podjetništva pred pribl. 40 leti »izstopil iz polja«, ki ga je določalo njegovo akademsko znanje ekonomije, pridobljeno na univerzah zahodnega tipa. Na primer: Banka Grameen je dajala mikrokredite revnim (za katere so klasične banke trdile, da niso kreditno sposobni) in to večinoma ženskam (v delih sveta, kjer so bili možje nesporno glave družine), saj so pri porabi denarja pokazale večjo odgovornost do družine in skupnosti.

Ekonomiste, ki so presegli kalupe klasičnega ekonomskega pristopa, najdemo tudi v dobri stari Evropi. Odmeven ekonomist, ki je presegel kalupe klasične ekonomske misli, je E. F. Schumacher: njegovo knjigo *Majhno je lepo: študija ekonomije, kot da bi bili ljudje pomembni*⁴ iz leta 1973 založba Bloomsbury priporoča v branje med 100 knjigami, ki spreminjajo življenje⁵ z utemeljitvijo, da je bil avtor zmožen »think outside the box« in postaviti pod vprašaj nekatere najbolj temeljne predpostavke svojih kolegov. Njegov osrednji očitok obstoječim ekonomskim sistemom ni bil le, da ignorirajo realne potrebe ljudi ampak da tudi vsi, še zlasti zahodni kapitalizem, spodbujajo popolnoma nerealističen pogled na svet in njegove vire – ne upoštevajo, da so omejeni.

Yunus in Schumacher sta le dva predstavnika številnih priznanih ekonomistov, ki jim je uspelo preseči zgoraj opisano ujetost (ukalupljenost) v eno ozko ekonomsko paradigmo. In kar je še posebej razveseljivo, vendar premalo znano: ne samo, da imamo v ekonomiji mnogo znanstvenikov, ki so sposobni širšega razmisleka o predmetu svojega preučevanja, ampak poleg teoretskih prispevkov obstajajo tudi svetovno znani ekonomski modeli, ki že desetletja v praksi uspešno združujejo

¹ Med njimi Geoffrey Hodgson, Paul Ormerod in Bridget Rosewell.

² Ronnie Lessem in Alexander Schieffer, avtorja teorije integralne ekonomije, iz katere črpamo tudi v tej seriji, že vrsto let opozarjata na te pomanjkljivosti ekonomske stroke (na primer v knjigi *Integral Economics: Releasing the Economic Genius of Your Society*. Farnham: Gower. 2010). Pred kratkim pa je odmevni slovenski ekonomist Jože P. Damijan na svojem blogu objavil podobne kritične misli, podrobneje razdelane (*Ali ekonomisti uporabljajo matematiko, ker so preveč ali premalo pametni?* - <https://damijan.org/2018/01/06/ali-ekonomisti-uporabljajo-matematiko-ker-so-prevec-ali-premalo-pametni/>).

³ Utemeljitev na povezavi: https://www.nobelprize.org/nobel_prizes/peace/laureates/2006/grameen-facts.html.

⁴ Schumacher, E. F. *Small Is Beautiful: Economics As If People Mattered*. Blond & Briggs, 1973.

⁵ 100 Must-read Life-Changing Books by Nick Rennison, 2008: <https://www.bloomsbury.com/us/100-must-read-life-changing-books-9781408136058/>.

gospodarsko konkurenčnost z družbeno pravičnostjo, odgovornostjo do okolja in drugimi cilji trajnostnega razvoja. V Sloveniji so dokaj poznani ali so nam blizu:

- že omenjena Banka Grameen, bangladeška »Banka za revne«, organizacija za mikrofinanciranje, socialnega ekonomista dr. Muhammada Yunusa, ki pooseblja gibanje za socialno podjetništvo in samozadostnost⁶;
- Multinacionalka Canon iz Japonske⁷, ki se je s sledenjem japonski poslovni filozofiji "kyosei"⁸ ali ko-evolucije uveljavila ne le s poslovno uspešnostjo, ampak tudi z odgovornostjo do ljudi in okolja;
- svetovno vodilno zadružno podjetje, baskovska korporacija Mondragon⁹, z več kot 70.000 zaposlenimi v Španiji in po svetu, sodi med največja in najbolj inovativna podjetja v Španiji. Ustanovljena je bila leta 1958 pod idejnim vodstvom očeta Azrimendiariete, poleg podjetij vključuje vrsto podpornih institucij, kot so šole, univerza, banka, zdravstveni in pokojninski sklad, razvojni centri;
- prav tako poslovno uspešno globalno podjetje Interface iz ZDA¹⁰, vodilni proizvajalec do okolja odgovornih talnih oblog, ki je leta 1994 pod vizionarskim vodstvom svojega ustanovitelja in predsednika Raya C. Anderson pričelo slediti trajnostni strategiji. Postavili so si cilj z dejanji pokazati celotnemu industrijskemu svetu, kaj pomeni trajnost v vseh svojih razsežnostih: ljudje, proces, izdelek, kraj in dobiček.

Te odlične svetovne prakse predstavljajo različne ekonomske poti v teoretskem modelu integralne ekonomije avtorjev Lessema in Schiefferja, zato se bomo k njim še vračali.

Seveda imamo delujoče, gospodarsko uspešne modele podjetij, ki sledijo vrednotam pravičnosti in odgovornosti do družbe in do narave, tudi v Sloveniji – nekaj smo jih opisali v knjigi *Integral Green Slovenia*¹¹, na primer Domel in Pipistrel. Njihova predstavitev sledi kasneje. Glede na ogromne posledice prevladujočega modela bančništva na življenje in delo vseh nas (spomnimo se samo vzrokov za ekonomsko-finančno krizo leta 2008!) pa nas bo v 4. nadaljevanju naše Integralne serije zanimalo, kako deluje alternativna, trajnostna banka, ki se je razvila na evropskih tleh.

Dr. Darja Piciga

⁶ Krata predstavitev banke iz l. 2011: <https://www.youtube.com/watch?v=MgYes4bA7oM>.

⁷ Spletna stran podjetja: <http://global.canon/en/>.

⁸ "Kyosei": Izraža našo predanost, da vidimo vse ljudi, ne glede na kulturo, običaje, jezik ali raso, harmonično živeti in delati skupaj v sreči za prihodnost. Vir: <http://global.canon/en/vision/philosophy.html>

⁹ Spletna stran podjetja: <https://www.mondragon-corporation.com/en/>.

Predstavitvena videa iz l. 2008: <http://www.youtube.com/watch?v=NORmQ8zaL1c>,

<https://www.youtube.com/watch?v=TpdoNzXGmxM>.

¹⁰ Spletna stran podjetja: <http://www.interfaceglobal.com/>.

¹¹ Ob izdaji knjige leta 2016 smo objavili naslednjo predstavitev: <http://integralna-zelena-slovenija.si/Knjiga%20o%20Integralni%20zeleni%20Sloveniji%20nov16.docx>.